

Tawfik Abdo Taher AL-SHARABI

Doktora Öğrencisi, Gazi Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara/Türkiye
PhD Student, Gazi University/Institute of Educational Sciences, Ankara/Turkiye

Eposta: alsherabitawfik@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-8653-6364> - <https://ror.org/054xkpr46>

Prof.Dr. Yılmaz YEŞİL

Prof. Dr., Gazi Üniversitesi/ Eğitim Fakültesi, Ankara/Türkiye
Prof. Dr., Gazi University / Faculty of Education, Ankara / Turkiye

Eposta: yilmazyesil66@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-6605-3541> <https://ror.org/054xkpr46>

Atıf/Citation: Al-Sharabi, T. A. T.-Yeşil, Y. 2023. Arapça İle Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminin Kültür Aktarımı Açısından Karşılaştırılması (C1 Örneği). *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 11 (37), 314-331 <https://doi.org/10.33692/avrasyad.1402058>

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü /Article Types:	Araştırma Makalesi/Research Article
Geliş Tarihi /Received:	17.08.2023
Kabul Tarihi/Accepted:	01.10.2023
Yayın Tarihi/Published:	20.12.2023

ARAPÇA İLE TÜRKÇENİN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİMİNİN KÜLTÜR AKTARIMI AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI (C1 ÖRNEĞİ)

Öz

Türkçe ile Arapçanın yabancı dil olarak öğretiminde hedef yalnızca dil kurallarının, dil sisteminin öğretilmesi değildir. Aynı zamanda kültürel öğelerin aktarımı yapılarak Türk ve Arap kültürlerin tanıtılması da amaçlanmaktadır. Kültürel öğelerin aktarımı Arapça ile Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde temele alınması gereken en önemli ilke niteliğindedir. Aynı zamanda kültür aktarımında bir dengenin olması gerektiği de söylenmelidir. Bu dengenin oluşabilmesi, dilin öğretileceği hedef kitlenin kültürünün de tanınması hatta öğretilen dilin kültürüne de yer verilmesi anlamına gelmektedir.

Bu çalışmada, Arapçanın yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitabı (El-Arabiyye Beyne Yedeyk) ve Türkçe (İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı) öğretim ders kitapları C1 seviyesinin kültür aktarımı bağlamında karşılaştırılması amaçlanmaktadır. Yani Türkçe bilmeyen öğrenciler için ve Arapça bilmeyen öğrenciler için hazırlanan öğretim ders kitaplarının C1 (İleri düzey) Özerklik seviyesi ile sınırlıdır. Ayrıca kitaplar kişiler arası ilişkiler doğrultusunda belirlenen öğelere (Günlük yaşam, kişiler arası ilişkiler, değerler, inançlar ve davranışlar, toplumsal gelenekler ve gelenekselleşmiş davranışlar) göre incelenmektedir.

Arapça ve Türkçe öğretimi C1 seviyesi incelenip değerlendirilirken materyal olarak “İstanbul Yabancılar İçin Türkçe ders kitabı C1” ve “El-Arabiyyetü Beyne Yedeyk” Arapça ders

Arapça İle Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminin Kültür Aktarımı Açısından Karşılaştırılması (C1 Örneği) kitapları kullanılmaktadır. Yabancı dil öğretim ders kitapları hazırlanırken, dilin oluştuğu kültürün unsurlarına da yer vermek gerekmektedir. Baktığımızda yabancı dil öğretiminde en önemli basamaklardan biri öğrenilen dilin kültürünü de öğrenmektir. Çalışmada, belirlenen kitapları C1 seviyesi hem Türkçe hem de Arapça öğretim ders kitabında kişiler arası ilişkilerin alt öğelerini oluşturan günlük yaşam, kişiler arası ilişkiler, değerler ve davranışlar, toplumsal gelenekler ve gelenekselleşmiş davranışlar bakımından incelemesi yapılmaktadır. Bunun için yabancılara dil öğretimi amacıyla yazılmış kitapların o dile ait kültür unsurlarının tanıtıldığı metinlerle donatılması kültürün aktarıcısı olan dilin daha iyi öğretilmesi ve anlaşılmasını sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kültür aktarımı, Gelenek, Yabancı dil olarak Türkçe ve Arapça, Yabancılara dil öğretimi, Kültür unsurları, Değerler ve davranışlar, Dil sistemi.

COMPARISON OF TEACHING ARABIC AND TURKISH AS A FOREIGN LANGUAGE IN TERMS OF CULTURAL TRANSFER (C1 SAMPLE)

Abstract

The aim of teaching Turkish and Arabic as foreign languages is not only teaching the language rules and language system. It also aims to introduce Turkish and Arab cultures by transferring cultural elements. The transfer of cultural elements is the most important principle that should be taken as a basis in teaching Arabic and Turkish as foreign languages. It should also be said that there must be a balance in cultural transmission. Achieving this balance means recognizing the culture of the target audience to whom the language will be taught and even including the culture of the language being taught.

In this study, it is aimed to compare the textbook used in teaching Arabic as a foreign language (El-Arabiyye Beyne Yedeyk) and the textbooks used in teaching Turkish (Istanbul Turkish Textbook for Foreigners) in the context of cultural transfer at the C1 level. In other words, the instructional textbooks prepared for students who do not speak Turkish and for students who do not speak Arabic are limited to the C1 (Advanced) Autonomy level. In addition, books are examined according to the elements determined in line with interpersonal relations (Daily life, interpersonal relations, values, beliefs and behaviors, social traditions and traditionalized behaviors).

While examining and evaluating the C1 level of teaching Arabic and Turkish, "Istanbul Turkish Course Book for Foreigners C1" and "El-Arabiyyetü Beyne Yedeyk" Arabic textbooks are used as materials. While preparing foreign language teaching textbooks, it is necessary to include the elements of the culture in which the language was formed. When we look at it, one of the most important steps in teaching a foreign language is to learn the culture of the language. In the study, the selected books are examined in terms of daily life, interpersonal relations, values and behaviors, social traditions and traditionalized behaviors, which constitute the sub-elements of interpersonal relations in both the C1 level Turkish and Arabic teaching textbooks. For this reason, equipping the books written for the purpose of teaching languages to foreigners with

texts that introduce the cultural elements of that language will enable the language, which is the transmitter of culture, to be better taught and understood.

Keywords: Cultural transfer, Tradition, Turkish and Arabic as a foreign language, Language teaching to foreigners, Elements of culture, Values and behaviors, language system.

Giriş

Dünyada yabancılara hem Arapça hem de Türkçe dil öğretimi büyük bir önem kazanmıştır. Yani insanlar, çalışma alanları ne olursa olsun yabancı dil öğrenme ihtiyacını hissetmektedir. Nitekim bir yabancı dil bilmek, meziyet olmaktan çıkıp herkesin sahip olması gereken bir özelliktir ve günümüzde yabancı dil eğitiminin önemi artmıştır (Göçer 2009:29). Ayrıca yabancılar yabancı dil öğretiminde o dilin kültürünü öğretmek zorundadır. Günay'a göre yeni öğrenilen bir dilin, o dilin kültürüne uygun olarak konuşulması gereklidir. Dil ya da kültür, iletişimi de etkiler. Bu bir bakıma sınırlılıktır. Çünkü o dil, ilgili kültür ve düşünce yapısında doğup gelişmiştir (Günay 2016:19). Yabancı dili öğrenmek; her şeyden önce farklı bir kültürle iletişime girmeyi ve bilişsel, sosyal, kültürel, duygusal bir macera yaşamayı gerektirmektedir. Aynı zamanda yabancı öğrencilere dil öğretiminde o dil kitaplarında kültürün aktarılması ve dile ait sosyal davranışların öğretilmesi önemlidir.

Kültür öğeleri ders kitaplarında verilirken bu unsurların nasıl yerleştirildiğine ve seçilen metinlerin kültür unsurlarını yansıtabilme açısından nitelikli olmasına dikkat edilmelidir. Çünkü seçilen nitelikli metinler öğrencilerin söz varlığını ve öğrenilen kültüre karşı bilincini geliştirmeye fazlasıyla etki eder (Tüm ve Sarkmaz 2012: 448-459). Ayrıca dildeki unsurların doğduğu kültürle uyumlu olması gerekmektedir. Bu sebeple yabancılara Arapça ve Türkçe öğretiminde öncelikle kültürel unsurların ortaya çıkması için gerekli ünite, konu, etkinlik ve diyalog ve materyal çeşitleri hazırlanır. Bunlar hazırlanırken Arapça ve Türkçe öğretim ders kitaplarında öğrenciye sunulabilecek kültürel öğeler belirlenir. Nitekim bu konuda Brooks'a göre yabancı dil öğretiminde öğrenciye sunulabilecek kültürel öğelerin bazıları şunlardır:

- Selamlaşma, vedalaşma, arkadaşlar arası konuşmalar.
- İnsanları tanıştırma.
- Karşılıklı konuşmalarda yaşa, cinsiyete, yakınlık derecesine, sosyal statüye, resmiyete göre kullanılacak sözler ve kalıplar.
- Sorulmaması gereken sorular.
- Gelenekler, oyunlar, müzik, telefon konuşmaları.
- Mektup yazma.
- Birini davet etme, randevu verme, saatler.

- Yemek yeme ve içme alışkanlıkları vb. (Brooks 1986:123-128).

Aynı zamanda bu konuda yabancılara yabancı dil öğretiminde Ülker'e göre tarih, günlük yaşam ve rutinler, alışveriş, yiyecek-içecek, gençlik kültürü (moda, müzik vb.), okul ve eğitim, coğrafya, aile yaşantısı, sosyal şartlar, festivaller, gelenek- görenekler, turizm ve seyahat, iş hayatı ve işsizlik gibi konular yabancı dil öğrenenlere kültür bağlamında öncelikle öğretilmesi uygun olan konulardır (Ülker 2007). Aynı zamanda yabancılara yabancı dil öğretimi ders kitaplarında hedef dilin kültür öğeleri, öğrencilerin ana dilinin kültür öğeleri ve uluslararası kültürel öğeler olmalıdır. Çünkü yabancı öğrencilere dil öğretiminde kültür türleri aracılığıyla hem öğrenilen dilin kültüründeki uygun yaşam kalıpları aktarılırken hem de dünyadaki kültürel çeşitlilik yansıtılır. Zira ders kitapların hazırlayan uzmanlar; kültüre özgü bireysel yaşantıları, öğrenme geçmişini, dünya bilgisini, öğrenme geleneklerini ve alışkanlıklarını, kaynak ve hedef kültürün ilişkisini, bireysel motivasyonu ve öğrenme başarısını ve kurumsal şartların yabancı dil öğrenmeye olan etkilerini araştırır (Neuner ve Hunfeld 1993: 124). Nitekim Nurlu'a göre yabancılar için yazılan ders kitaplarının daha kullanışlı olabilmeleri hakkında görüşlerimizi ayrıntılı bir biçimde dile getirdik. Aynı zamanda Nurlu'a göre *"kesinlikle ders kitabından yönlendirme ile dinleme izleme ve okuma etkinlikleri de hazırlanmalıdır. Öğretim kitaplarının içerisinde;*

- Ünite hazırlıklarını içeren soru ve ön bilgiler kutucuğu,
- Ünitenin anlaşılabilirliğini ölçmek maksadı ile ölçme değerlendirme soruları,
- Tematik yapı içerisinde birbiri ardına gelen ünitelere yer verilmesi,
- Ders kitabı içerisine her üniteye ilişkin birden fazla dinleme ve okuma etkinliklerinin bulunması yabancılar için yazılmış Türkçe öğretim kitaplarını daha da işlevsel duruma getirecektir" (Nurlu 2019).

1.1. Araştırmanın Amacı

Çalışmanın amacı, yabancılara dil öğretimi amacıyla belirlenen kitabı, C1 seviyesi Türkçe ile Arapça öğretim ders kitabında kişiler arası ilişkilerin alt öğelerini oluşturan günlük yaşam, kişiler arası ilişkiler, değerler ve davranışlar, toplumsal gelenekler ve gelenekselleşmiş davranışlar bakımından incelemesi yapılmaktadır. Bunun için yabancılara dil öğretimi amacıyla yazılmış kitapların o dile ait kültür unsurlarının tanıtıldığı metinlerle donatılması kültürün aktarıcısı olan dilin daha iyi öğretilmesi ve anlaşılmasını sağlayacaktır.

1.2. Araştırma Problemi

Yabancı öğrencilere dil öğretiminde önemli olan, dilin kültürünü öğretmektir. Çalışmada belirlenen kitabı C1 seviyesi yabancı dil olarak Arapça ile Türkçe ders kitaplarındaki kültürel unsurları oluşturan günlük yaşam, kişiler arası ilişkiler, değerler,

inançlar ve davranışlar, toplumsal gelenekler ve gelenekselleşmiş davranışlar bakımından incelemesi yapılmıştır.

1.3. Sınırlılıklar

Bu çalışmada, Arapçanın yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitabı (El-Arabiyye Beyne Yedeyk) ve Türkçe (İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı) öğretim ders kitapları C1 seviyesinin kültür aktarımı bağlamında karşılaştırılması amaçlanmaktadır. Yani Türkçe bilmeyen öğrenciler için ve Arapça bilmeyen öğrenciler için hazırlanan öğretim ders kitapların C1 (İleri düzey) Özerklik seviyesi ile sınırlıdır.

1. Yabancılara Yabancı Dil Öğretimi (Arapça ve Türkçe)

Türkçe ve Arapçanın yabancı öğrencilere öğretimi esnasında kültür aktarımı o dilin öğretimini doğrudan doğruya etkilemektedir. Çünkü kültür aktarımı yabancı öğrencilere dil öğretiminde dilin bütün düzeylerinde rastlanan bir durumdur. Zira, bu bağlamda kültür hem sözlü hem de yazılı anlatımda kullanılan dili mümkün olduğunca gerçek dile yaklaştırmaktadır. Nitekim yabancı öğrencilere Arapça ve Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde hedef dilin öğretimi için önemli bir unsur olan kültür aktarımı ünite, konu, materyal ve diyaloglara işlenmiştir. Zaten bir materyal olarak kullanılan yabancılara yabancı dil öğreten ders kitaplarında dili kültürel öğeler içine yerleştirmeden öğretmek mümkün değildir. Nitekim Memiş'e göre dil ve toplum birlikte gelişip şekillendiği için yabancı bir dili gerçek anlamda öğrenmek, anlamak ve konuşmak o toplum gibi düşünebilmeyi gerektirmektedir. Bu da o dili şekillendiren kültürü öğrenmekle mümkündür (Memiş 2016). Ayrıca yabancı dil öğretiminde kültürel öğelerin aktarılması dil öğrenme sürecini olumlu yönde etkiler. Bu görüşten hareketle, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Türk kültürünü içeren öğelerin ders ortamına aktarılması gerekmektedir (Bölükbaş ve Keskin 2010). Yabancı dil öğretiminde Demirel'in ilkelere göre dinleme ve konuşmayla başlanır; aynı zamanda dil öğretiminde temel bir araç olan ders kitapları, dil öğretimiyle birlikte kültürün öğretimi hususunda önemli bir görev üstlenmektedir. Kitaplarda, Türk bayramlarından, gelenek ve göreneklerinden, önemli şair ve din adamlarından, liderlerden bahsedilmiştir. Kültürel birçok öğeye yer verilmiştir ((Erdem, Gün ve Karateke 2015: 8-17). Bu konuda Vargelen'e göre yabancı dil derslerinde kültür aktarımı yapılırken nelerin öğretileceğinin, hangi konuların öne çıkarılacağı belirlenmesi büyük önem taşımaktadır. Konu seçiminde, günlük hayatta sıklıkla karşılaşılan durumları içerme, tüm kültürlerin ortak alanlarını oluşturma, öğrencinin dili daha iyi kavramasını sağlama, ilgi çekici ve güdüleyici olma gibi birtakım unsurlar göz önünde bulundurulmalıdır(Vargelen 2013).

Arapça ve Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitaplarının niteliğinin denetlenmesi göz ardı edilmemesi gereken önemli bir konudur. Çünkü her ne kadar Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde öğretim programı bulunsa da (TYDÖP)

Arapça İle Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminin Kültür Aktarımı Açısından Karşılaştırılması (C1 Örneği)
Arapçanın yabancı dil olarak öğretilmesi alanında belirli bir öğretim programına rastlanmamıştır. Bu sebeple Arapçayı öğreten ders kitapları program görevini de üstlenmiştir. Bu açıdan Arapçayı yabancı dil olarak öğreten öğretmenlere de büyük iş düşmektedir. Çünkü belirli bir öğretim programına rastlanmamıştır.

Arapçanın yabancı dil olarak yabancı öğrencilere öğretilmesinde birkaç hedef vardır: Dilsel yeterlilik, iletişimsel yeterlilik ve kültürel yeterlilik. Aşağıda bu üç yönün kısa bir açıklaması yapılmaktadır.

Öğrencilerin aşağıdaki yeterliliklere sahip olmasını sağlayabilir:

a. Dil yeterliliği:

A- Dört dil becerisi.

- 1- Dinlemek (anlamak).
- 2- Konuşma
- 3-Okuma-Anlama
- 4- Yazma (otomatik ve yaratıcı).

B- Ses çeşitleri:

- 1- Sesler (farklı fenomenler).
- 2- Kelime hazinesi (terminolojik ve kalıp ifadeler).
- 3- Uygun miktarda gramer yapısı ve imla.

b. İletişim yeterliliği: Öğrencinin, kabul edilen sosyal yaşam aracılığıyla aynı dili konuşan insanların iletişim kurma becerisini kazanmasını amaçlamaktadır. Böylece öğrenen, dil sahipleri ile sözlü ve yazılı olarak etkileşime geçebilir ve farklı sosyal durumlarda kendini uygun bir şekilde ifade edebilir.

c. Kültürel yeterlilik: Burada öğrenciye Arapça öğretilirken Arap-İslam kültürü de çeşitli yönleriyle verilmektedir. Ayrıca İslam'ın ilkeleriyle çelişmeyen genel küresel kültür kalıpları da eklenir.

2. Arapça ve Türkçe Öğretim Ders Kitaplarında Kültür Varlığı

Arapça ve Türkçe öğretiminde kullanılan kitapların C1 seviyesi öğrencilere hedef dilin kelimelerinin ve o kelimelerin oluşturduğu kültürün öğretilmesi temel hedeflerden biridir. Dolayısıyla kültürün, dilin bir tamamlayıcısı olduğunu ve kültürün dil öğreniminin nihai hedeflerinden biri olduğunu anlatılmaktadır. Aynı zamanda bireyler kendi kültürleri dışında başka bir kültürle karşılaşarak hem kendi kültürü dışında bir kültürün de olduğunu fark eder hem de yapacağı kültür karşılaştırmaları sayesinde kendi kültürünün farkına vararak kendi kültürüne farklı bakış açıları geliştirir (İşçi 2012: 33).

Yabancılarla Arapça ve Türkçe dilini öğreten ders kitaplarında öğretilen dile ait kültür aktarımı ve iki kültür arası ilişki aktarılmaktadır. Bu aktarım temel düzeyden ileri düzeye kadar devam etmektedir. Arapça ve Türkçenin yabancı dil öğretiminde ders işlenen sınıflarda

kültürel öğeler diğer beceriler gibi öğretilmelidir. Çünkü kitaplarda kültür aktarımı olmasına rağmen öğreticilerin bu konuya gerekli önemi vermedikleri, yalnızca kültürel öğeleri okuyup geçtikleri gözlenmiştir. Buna örnek olarak yabancı öğrencilerin sınıfta sakız çiğnemesi, şapka takması verilebilir. Bu konular yabancı öğrencilerin eğitim amaçlı geldiği ülkeye uyum sağlamasında ve ülkede sorun yaşamaması açısından önemlidir. Dunnett, Dubin ve Lezberg'e göre "yabancı dil öğretimi sınıflarında kültür öğelerinin etkin biçimde aktarımında üzerinde durulması gereken bazı noktalar şunlardır:

- Ders izlencesi hazırlanırken kültürel öğelerin aktarımına da tıpkı dil bilgisi ve sözcük öğretiminde olduğu gibi birincil derecede önem verilmelidir.*
- Yabancı dil dersleri kültürel öğelerin aktarımını etkin kılacak zamanı sağlayacak şekilde düzenlenmeli ya da bu aktarım için ayrı dersler oluşturulmalıdır.*
- Kültür konusu öğretmen yetiştirme programlarında özel olarak vurgulanmalıdır.*
- Öğretmenler ders kitaplarını seçerken kültürel öğelerin başarılı bir şekilde verilip verilmediğini iyice incelemelidir" (Dunnett, Dubin ve Lezberg 1986: 148-160).*

Demir ve Açık'a göre kültür aktarımı yapmak adına bütün kültürel unsurların verilmesi daha doğrusu günümüzde işlevine az rastlanan kültürel unsurların ya da kendi içinde bile çelişen kültürel öğelerinin günümüz şartlarında olmasına dikkat edilmelidir (Demir ve Açık 2011: 52-72). Yani günlük yaşam kültürel öğelerine ders kitaplarında daha fazla verilmelidir. Çünkü günlük yaşam kültürden kültüre değişir ve yabancı öğrenciler dil öğrenirken hangi dil olursa olsun o dile ait günlük yaşam kültürel öğelerine daha fazla bilmelidir. O dilin konuşanlarıyla yaşayıp anlaşması gerekmektedir.

Yabancı dilde herhangi bir okuma parçasını okuyan bir kişinin öğrendiği dilin kültürü hakkında bilgi sahibi olması okuduğu parçayı daha kolay ve hızlı anlamasına yardımcı olacaktır (Tseng 2002: 11-21). Ancak Türkçe öğretim ders kitapları incelendiğinde Türkçe (İstanbul Yabancılar için) öğretim ders kitaplarında her ünitenin sonunda "Kültürden kültüre" adlı bir başlık bulunmaktadır. Bu başlıklarda yabancılara başka toplumların kültürleri anlatılmaya çalışılmıştır. Ayrıca öğretilen kültür ögesi işlenen konuya uygun şekilde etkinliklere eşit oranda dağıtılmıştır. Yani İstanbul Yabancılar için Türkçe öğretim ders kitaplarında yabancılara dil öğretirken kültürel unsurları da öğretmektedir.

Kültür ile dil arasında güçlü bir bağlantının var olduğu görülmektedir. Çünkü kültür toplumun yaşama tarzı ve topluma ait hem maddi hem de manevi değerlerin bütünüdür. Arapça yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan öğretim ders kitaplarını incelediğimiz zaman kültürel öğeler işlenen konuya uygun şekilde etkinliklere eşit oranda dağıtılmamaktadır. Yani Arapça öğretim ders kitapları, Türkçe öğretim ders kitapları gibi değildir. Çünkü Arapça öğretim ders kitaplarında her ünitenin sonunda "Kültürden kültüre" adlı bir başlık bulunmamaktadır. Aynı zamanda Arapçanın yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitaplarının her şeyden önce öğrencilere uygun bir dil ile hedef dilin

Arapça İle Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminin Kültür Aktarımı Açısından Karşılaştırılması (C1 Örneği) kültürünün aktarılması ve kültür ile ilgili etkinliklerin bulunması gerekmektedir. Ancak yabancı dil öğretiminde kullanılan ders kitapları farklı görevler üstlenebilir: Bir öğretmen, bir rehber, bir kaynak, bir eğitmen, bir otorite olabilir (Cortazzi ve Jin 1999: 196-219).

3. Bulgular ve yorumlar

Bu çalışmada ele alınan Arapça (El-Arabiyye Beyne Yedeyk) ve Türkçe (İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı) öğretim ders kitapları (C1) ileri seviyesi ünite içeriği ele alınmıştır. Baktığımız zaman bu iki kitap yabancı dil olarak Arapça ve Türkçe öğretiminde kültür aktarımının en iyi kaynağı olan ders kitaplarıdır. Aynı zamanda bu iki kitap Arapça ve Türkçenin öğretiminde okuma-anlama metinleri ve bu metinleri destekler ve tamamlar nitelikteki etkinlikleri içerir. Okuma-anlama metinleri ve yabancı dil öğretim sürecini destekleyen bu ders kitapları, okuma- anlama becerilerinin ve diğer dil becerilerinin (konuşma, dinleme ve yazma) de kazandırılması için önemlidir.

Arapça ve Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarının ünitelerine bakıldığında (C1 seviyesi) genellikle o kültüre ait günlük yaşam, kişiler arası ilişkiler, değerler ve davranışlar, toplumsal gelenekler ve gelenekselleşmiş davranışlar bakımından incelemesi yapılmıştır. Özellikle son yıllarda dil öğretiminde kültürün tanıtılmasına daha çok ağırlık verildiği için Kültürlerarası İletişim Odaklı Yaklaşım (Intercultural Communication Approach) daha çok tercih edilmektedir. Arapça yabancılar için öğretim ders kitabı (C1) ileri düzey 16 üniteden oluşmaktadır. Her bir kitap 8 üniteden oluşmakta¹ ve her ünite 7 dersten oluşmaktadır. Böylece 112 temel ders içermektedir. Aynı zamanda C1 düzeyi, her ünitenin sonunda sözcük dağarcığının bir listesini alfabetik olarak vermektedir. Ayrıca sözcük dağarcığının yanı sıra CD'de metinleri sesli olarak vermiştir. Dinleme becerisini geliştirmek amacıyla toplamda sekiz saat işlenilmektedir.

İstanbul yabancılar için Türkçe öğretimi ders kitabı 12 üniteden oluşmaktadır². Aynı zamanda her ünite 3 bölümden oluşmaktadır. Aynı zamanda önce okuma-anlama sonra “Ya siz?” ardından da konuşma becerisini geliştirmek için konuşma bölümü yer almaktadır.

İstanbul yabancılar için Türkçe öğretim ders kitabı (C1) her ünitenin sonunda “Kültürden Kültüre” bölümü vardır. Bu bölümlerde Ömür'e (2021) göre “kültürlerarası farkındalığı arttırmak amacıyla kültürden kültüre değişen çeşitli konular hakkında bilgi veren

¹ Birinci kitabın üniteleri: Sigaranın zararlarından, Yeniden yaratma, Karısının seçimi, Kutsal şehirler, Okullar ve bilimsel enstitüler, Mesleğinizi nasıl seçersiniz? Arapça ile Kuran ilişkisi, Bilim adamları kral Faysal ödülünü kazandılar.

İkinci kitabın üniteleri: Küreselleşme, Temizlik, Gerçeği arayan, Arkadaş dereceleri, İslam kültürünün etkileri, Güvenlik nedir? Kirlilikten korunma, Enerji türleri.

² İstanbul yabancılar için Türkçe öğretimi ders kitabı üniteleri: Öyle bir geçer zaman ki, Aşk olsun, İşini şansa bırakma, Bir maruzatım var, Film şeridi gibi, Bilgi dünyası, Sanat içindir, Suç ve ceza, Hayata gülümse, Yastık altı, Dünya, Dördüncü kuvvet medya.

metinlerden oluşmaktadır. Sözü'nün Özü bölümünde ünitenin konu alanına ilişkin tarihteki önemli kişilerin sözleri ve çeşitli atasözleri bulunmaktadır (Ömür 2021: 696-725).

Aynı zamanda Ömür'e göre ünite alt başlıkları, seçilen konular ve ele alınan dilsel yapılar incelendiği zaman hem Türk kültürüne hem de evrensel kültüre ait öğelerin varlığından söz edilebilir. Ayrıca ünitelerin Türk kültürünü yansıtan görsellerle desteklendiği görülmektedir (Ömür 2021: 701).

Yabancılara yabancı dil olarak Arapça ve Türkçe öğretimi yapan söz konusu ders kitaplarındaki (C1 düzeyi) kültürel unsurlar 5 ana başlık etrafında incelenmiştir:

1. Günlük yaşam
2. Kişiler arası ilişkiler
3. Değerler inançlar ve davranışlar
4. Toplumsal gelenekler
5. Gelenekselleşmiş davranışlar

Bu 5 ana başlık üniteler içerisinde metin, etkinlikler, sesli dinletiler ve öğretmen tarafından yapılan sosyal faaliyetler vasıtasıyla içlenmiştir. Aşağıdaki tablolarda her bir ana başlığın hangi üniteler içerisinde ve hangi sayfalarda yer aldığı tespit edilmiştir. Böylece her iki kitapta hangi kültürel unsura ne kadar ağırlık verildiğini göreceğiz.

Tablo: 1'de incelenen hem Türkçe hem de Arapça öğretimi ders kitaplardan tespit ettiğimiz günlük yaşam ifadeleri verilmiştir:

Tablo 1. Günlük yaşam

Kitap adı	Kültürel ifade	Ünite	Sayfa sayısı
Türkçe (C1)	Takvimin tarihi ile ilgili dinleme becerisi	1	15
Türkçe (C1)	12 hayvanlı Türk takviminden bahsedilmektedir.	1	26
Türkçe (C1)	İstanbul Kültür Sanat Vakfı tanıtılmıştır.	7	126
Türkçe (C1)	Süleymaniye camisinin resmi vardır. Altındaki küçük resimler ise gazete okuyan baba-oğul, Kız Kulesi, bilgisayar ve internete ayağından zincirle bağlı bir kişi verilmiştir.	12	191
Arapça (C1)	Kişiler arasında selamlaşma ve vedalaşma ifadeleri	1	9
Arapça (C1)	Yaşam tarzından bahsedilmektedir.	8	192

Arapça İle Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminin Kültür Aktarımı Açısından Karşılaştırılması (C1 Örneği)

Arapça (C1)	Öğrenci nasıl olmalı ve öğrencinin genel hayatı	8	180
Arapça (C1)	İnsan hayatını nasıl yaşardı.	16	412
Arapça (C1)	İslam kültürü ve hayata etkileri	14	352
Arapça (C1)	Bir kişiye İslam nasıl anlatılmalı	11	292

Tablo 1’de incelenen Arapça ve Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ders kitapları (El-Arabiyye- Beyne Yedeyk, İstanbul Yabancılar için Türkçe Ders kitabı) C1 seviyesinin kültür aktarımı bağlamında öğretim ders kitaplardan tespit ettiğimiz günlük yaşam ifadeleri verilmiştir.

Kitaplara baktığımızda İstanbul C1 seviyesinde 4 tane günlük yaşam ifadeleri tespit edilmiş, Arapça ders kitabı C1 seviyesinde ise 6 tane tespit edilmiştir. Arapça yabancılar için öğretim ders kitabında geçen günlük yaşam ifadeleri, insanlar arasında selamlaşma ve tanışma, ‘insan hayatını nasıl yaşardı’ ifadeleridir. Tabloda da görüldüğü gibi Arapça ders kitabında günlük yaşama dair konular Türkçe Ders kitabına nazaran daha fazla işlenmiştir.

Tablo: 2’de incelenen hem Türkçe hem de Arapça öğretimi ders kitaplardan tespit ettiğimiz kişiler arası ilişkiler ifadeleri verilmiştir:

Tablo 2. Kişiler arası ilişkiler

Kitap adı	Kültürel ifade	Ünite	Sayfa sayısı
Türkçe (C1)	6 adet Türk atasözü verilmiş ve öğrencilere, bunlardan ne anladıkları sorulmaktadır.	1	20
Türkçe (C1)	Beş Türk atasözü verilmiş ve onlar hakkında konuşmaları istenmektedir.	2	40
Türkçe (C1)	“Aşk olsun” deyiminin sizin kültürünüzde bir karşılığı var mı? diye sorulmaktadır.	2	46
Türkçe (C1)	Hazırlık çalışması bölümünde şansla ilgili deyim ve ifadeler verilmiş.	3	50
Türkçe (C1)	5 adet deyim ve anlamları verilmiştir. Aynı zamanda deyim ve anlamlarının eşleştirilmesi istenmektedir.	3	55
Türkçe (C1)	Verilen atasözleri hakkında konuşmaları istenmiştir. “Güzellerin talihi çirkin olur”. “Talihsiz hacıyı deve üstünde yılan sokar”.	3	61
Türkçe (C1)	Ekonomi ile ilgili veciz sözler verilmiş ve açıklanmaları istenmiştir. Mesela Para her şeyi yapar	10	174

	diyen adam, para için her şeyi göze alan adamdır. Benjamin Franklin		
Arapça (C1)	İnsan ilişkileri, misafirlik, arkadaşlık, aile, akrabalık ve komşuluk ilişkileri, farklı milletlerin aile yapısı gibi konularda yapılan bir sohbetin ana hatları işlenmektedir.	2	10
Arapça (C1)	Bir sıkıntı olduğunda söyler ve neden olduğunu açıklar.	3	57
Arapça (C1)	Nereye gidersen git sana yardımcı olurlar.	5	98
Arapça (C1)	İnsanların birbirlerine yardım etmesi anlatılmıştır.	6	126
Arapça (C1)	Tanışma ve vedalaşma ifadeleri verilmiştir.	7	156
Arapça (C1)	Çocuklar ne kadar büyük olursa olsun onların babaları nereye gittiğini ve ne yaptığını bilmek ister.	12	302

Tablo 2’de incelenen Arapça ve Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi C1 seviyesi ders kitaplarından (El-Arabiyye- Beyne Yedeyk, İstanbul Yabancılar için Türkçe Ders kitabı) kültür aktarımı bağlamında tespit ettiğimiz kişiler arası ilişkilere dair ifadeler verilmiştir. Bunlar İstanbul C1 seviyesinde 7 tane, Arapça ders kitabı C1 seviyesinde 6 tanedir. Aynı zamanda ekonomi ile ilgili bazı atasözü ve deyimlere örnekler verilmiştir.

Baktığımızda Arapça kitabında işlenen konular kişiler arası ilişkilere daha uygundur. Öyle ki sosyal hayatı pek çok alanını kapsamıştır. Türkçe ders kitabında da bunlar bulunmakla birlikte daha çok atasözü ve deyimlere odaklanılmıştır.

Tablo: 3’te incelenen hem Türkçe hem de Arapça öğretimi ders kitaplardan tespit ettiğimiz değerler ve davranışlar ifadeleri verilmiştir:

Tablo 3. Değerler, inançlar ve davranışlar

Kitap adı	Kültürel ifade	Ünite	Sayfa sayısı
Türkçe (C1)	Müzik dinlemeye dair ifadelere yer verilmiştir.	1	13
Türkçe (C1)	Sınıfta öğretmenlerin davranışları	1	14
Türkçe (C1)	Beş adet ünlüden veciz sözler ile Hz. Muhammed’in bir hadisi yer almaktadır. Hepsinin ortak noktası “zaman” kavramıdır.	1	26
Türkçe (C1)	Leyla ve Mecnun’undan bahsedilmektedir.	1	36
Türkçe (C1)	Okuma bölümünde kısaca satrancın ve tavlının tarihine değinilmiştir.	3	55-56

Arapça İle Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminin Kültür Aktarımı Açısından Karşılaştırılması (C1 Örneği)

Türkçe (C1)	Dört vecize verilmiş ve öğrencilerin bunlar hakkında konuşmaları istenmiştir. Talihi olanın horozu da yumurtlar. (Napolyon) Aklını iyi kullananlara talih yardım eder. (Euripides) Hayatınızın sonuna kadar yaşamadıkça talihinizden şikâyet etmeyin. (Çehov) Yiğidin talihi yanındadır. (Terence)	3	62
Türkçe (C1)	Bir şair olarak Mehmet Akif Ersoy'dan bahsedilmiştir. Bir Gece adlı şiiri örnek olarak verilmiştir.	3	62
Türkçe (C1)	Okuma metninde Fatih Sultan Mehmet ile Rum Mimar arasında mahkemede geçen bir olay anlatılmaktadır.	4	72
Türkçe (C1)	Hz. Ebu Bekir'in "Şikâyet, zayıfların silahıdır" sözü ile J.J. Rousseau'nun "Çok şikâyet edenler, çok şikâyet edilenlerdir" sözlerine yer verilmiştir.	4	76
Türkçe (C1)	Bir şair olarak Sezai Karakoç tanıtılmıştır. Mona Rosa adlı şiiri örnek olarak verilmiştir.	4	77
Türkçe (C1)	Yazar ve şair olarak Necip Fazıl Kısakürek anlatılmıştır. Çile şiirinden örnek verilmiştir.	5	97
Türkçe (C1)	Mevlana'nın sözü verilmiş ve öğrencilerden açıklamaları istenmiştir.	6	100
Türkçe (C1)	Yazar Cemil Meriç anlatılmıştır.	6	112
Türkçe (C1)	Yazar ve şair olarak Cemal Süreyya anlatılmıştır.	7	126
Türkçe (C1)	Ömer Seyfettin'in "Kaşığı" adlı hikâyesinden bir bölüm alınmıştır.	8	138
Türkçe (C1)	Şair Hilmi Yavuz tanıtılmıştır ve aynı zamanda "Aynalar ve Zaman" şiiri verilmiştir.	8	140
Türkçe (C1)	Filistinli yazar Mahmut Derviş anlatılmıştır. "Filistinli Sevgili" şiiri verilmiştir.	10	174
Türkçe (C1)	Ahmet Hamdi Tanpınar anlatılmaktadır.	11	188
Türkçe (C1)	Yunus Emre tanıtılmaktadır.	12	212

Arapça (C1)	İki adet ünlüden veciz sözler, birkaç ayet ve Hz. Muhammed'in bir hadisi yer almaktadır.	1	3
Arapça (C1)	İnsanların davranışlarındaki değişim ve gelişimden bahsedilmektedir.	1	4
Arapça (C1)	İslam kültürü anlatılmıştır.	1	5
Arapça (C1)	Karşısındaki kişinin fikirlerini sormaya dair diyaloglara yer verilmiştir.	1	5
Arapça (C1)	Büyüklerine nasıl davranacağı ve saygı göstereceği anlatılmıştır.	10	270
Arapça (C1)	Her yerde büyüklere oturmak için yer verilmeli.	10	255
Arapça (C1)	Yemek ve sofrada edepi anlatılmıştır.	10	266
Arapça (C1)	4 adet atasözü ve deyimler verilip açıklaması istenmiştir.	12	308
Arapça (C1)	İmam Şafii'nin tavsiyelerden birkaç tanesi açıklanmıştır.	12	321
Arapça (C1)	Hiz. Muhammed'in bir hadisi yer almaktadır.	13	334
Arapça (C1)	Hiz. Muhammed'in bir hadisi yer almaktadır.	15	390
Arapça (C1)	6 tane ayet yer almaktadır ve öğrencilerin bu ayetleri açıklamaları istenmiştir.	16	401

Tablo 3'te incelenen Arapça ve Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi C1 seviyesi ders kitaplarında (El-Arabiyye- Beyne Yedeyk, İstanbul Yabancılar için Türkçe Ders kitabı) kültür aktarımı bağlamında tespit ettiğimiz değer ve davranış ifadeleri verilmiştir. İstanbul C1 seviyesinde 19 tane değer, inanç ve davranış ifadeleri, Arapça ders kitabı C1 seviyesinde 11 tane tespit edilmiştir.

Türkçe ders kitabındaki değer, inanç ve davranışlar kendi tarihinden ve kültüründen öğelerle anlatılmakla beraber farklı kültürlerin değer ve davranışlarıyla karşılaştırmaya da gidilmiştir. Ancak Arapça ders kitabındaki değer ve davranışlar çoğunlukla kendi kültürü ekseninde kalmıştır. Konuyu işlerken farklı kültürlerin değer, inanç ve davranışlarına da yer verdiği için Türkçe ders kitabında bu konunun kapsamı daha geniştir.

Bu tablo'da her iki kitapta, Mevlâna, Hiz. Muhammed gibi dini, Necip Fazıl Kısakürek gibi edebi ve Fatih Sultan Mehmet gibi pek çok önemli şahsiyete yer verilmiştir. Her üniteye Medeniyetimize Yön Verenler bölümünde bir edebiyatçı tanıtılmakta ve eserlerinden bir örnek sunulmaktadır. Ayrıca ünitenin içindeki diğer bölümlerde de hazırlık çalışması, okuma, dinleme, konuşma, yazma veya sözün özü bölümünde de edebiyata, İslam kültürü ve

Arapça İle Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminin Kültür Aktarımı Açısından Karşılaştırılması (C1 Örneği) edebiyatçılara yer verilmiştir. Arapça yabancılar için öğretim ders kitaplarına baktığımızda hiçbir ünlü isim ya da şair hakkında bir örnek bile sunulmamaktadır.

Tablo: 4'te incelenen hem Türkçe hem de Arapça öğretimi ders kitaplardan tespit ettiğimiz toplumsal gelenekler ifadeleri verilmiştir:

Tablo 4. Toplumsal gelenekler

Kitap adı	Kültürel ifade	Ünite	Sayfa sayısı
Türkçe (C1)	Evlilik geleneklerinden bahsedilmektedir. Mesela, Türkiye'den (tuzlu kahve), Hindistan'dan (damada ayak banyosu) ve Çin'den (ayın 15'i uğursuz sayılır) örnekleri verilmiştir.	2	46
Türkçe (C1)	Türkiye'de saygı ile ilgili ifade ve davranışlara, Kore'de saygı ve uygun hitaplara, Fransa'da saygıya örnek verilmiştir.	4	76
Türkçe (C1)	Geleneksel Türk el sanatlarından ebru sanatı, hat sanatı, tezhip sanatı ve minyatür sanat dallarından bahsedilmektedir.	7	123
Türkçe (C1)	Dünya çocukları nasıl oyun oynadıkları konusunda Türkiye'den, Japonya'dan ve İngiltere'den örnekler verilmiştir.	9	155
Arapça (C1)	Sohbet bittikten sonra evin sahibi misafirlere içecek ve tatlı ikram etmektedir.	2	15
Arapça (C1)	Araplar sizi seve seve evine davet etmektedir.	2	36
Arapça (C1)	Yolculuğu yapmadan önce büyükler birkaç tavsiye vermektedir.	6	137
Arapça (C1)	Çocuk başarılı olduğu zaman ailedeki büyükler ona hediyeler almaktadır.	8	192
Arapça (C1)	Baba ve oğlu arkadaş gibi oturup konuşmaktadır.	12	312
Arapça (C1)	Arkadaşlar birlikte oturunca uygun bir konu seçip karşılıklı konuşmaktadırlar.	12	314

Tablo 4'te incelenen Arapça ve Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi C1 seviyesi ders kitaplarında (El-Arabiyye- Beyne Yedeyk, İstanbul Yabancılar için Türkçe Ders kitabı) kültür aktarımı bağlamında tespit ettiğimiz toplumsal gelenek ifadelerine yer verilmiştir.

Kitaplara baktığımızda İstanbul C1 seviyesinde 4 tane toplumsal gelenek, Arapça ders kitabı C1 seviyesinde 6 tane tespit edilmiştir. Toplumsal gelenek ifadelerinde hem Arap-Türk kültürüne ait unsurlara hem de yabancı kültürlerle ait unsurlara yer verilmiştir. Ancak Arap-

Türk kültüre ait unsurlara yabancı medeniyetlerden daha fazla yer verilmiştir. Ayrıca Arapça ders kitabının toplumsal geleneklere ayırdığı kapsam Türkçe ders kitabından daha geniştir.

Tablo: 5'te incelenen hem Türkçe hem de Arapça öğretimi ders kitaplardan tespit ettiğimiz gelenekselleşmiş davranışlar ifadeleri verilmiştir:

Tablo 5. Gelenekselleşmiş davranışlar

Kitap adı	Kültürel ifade	Ünite	Sayfa sayısı
Türkçe (C1)	Mevla'nın ve semazenlerin resimleri vardır.	1	31
Türkçe (C1)	Farklı kültürlerdeki inançlarla ilgili örnekler verilmiştir. Mesela, dört yapraklı yoncanın şans getirdiğine dair bir anlatım vardır. Baykuş örneği verilerek onların da uğursuzluk getirdiği anlatılmıştır. Sizin ülkenizde de uğurlu ve uğursuz olduğuna inanılan nesnelere veya canlılar var mı? Anlatmaları istenmiştir.	3	62
Türkçe (C1)	Dünya Çevre Günü tanıtılmıştır.	11	187
Arapça (C1)	Bayramlarda akrabalar hangi yemekler yapar ve bayram gününün nasıl geçirilmesinden bahsedilmektedir.	3	55

Tablo 5'e incelendiğimiz zaman yabancılar için Türkçe ve Arapça öğretimi ders kitaplarında (C1 düzey) gelenekselleşmiş davranışlara yer verilmiştir. Türkçe ders kitabı bu konuyu üç farklı üniteye işlerken yabancılar için Arapça öğretimi ders kitabı yalnızca bir üniteye işlemektedir. Bu sebeple Türkçe ders kitabında bu konuya ayrılan kapsam diğer kitaba nazaran daha fazladır.

Sonuç ve öneriler

Bu çalışmada yabancı dil olarak Türkçenin ve Arapçanın öğretimi için hazırlanmış C1 seviyesindeki ders kitabı incelenmiş ve hangi kitapta kültürel unsurlara daha çok yer verildiği kültürlerarası yaklaşım açısından karşılaştırılmıştır. Yabancı dil öğretimi için hazırlanan öğretim ders kitaplarında kültürel öğelere ne kadar çok yer verilirse dil öğrenmeye olan ilgi ve merak da o kadar fazla olacaktır. Çünkü hedef dilin kültürü ana dile ne kadar uzaksa dil öğrenen kişi yabancı kültürü kendi kültürüyle karşılaştıracak ve tanımaya çalışacaktır. Bu durum öğrencinin eğitim gördüğü ülkeye uyum konusunda sıkıntı yaşamaması açısından önemlidir. Aynı zamanda ünitelerde kültürel unsurların işlenişinde ve sözcüklerin verilmesinde öncelikle günlük yaşam ihtiyaçları dikkate alınmıştır. Bu sebeple her iki kitapta da ilk ünitelerde selamlaşma, tanışma, vedalaşma, talep etme gibi günlük gereksinim olan konular işlenmiştir.

Arapça İle Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminin Kültür Aktarımı Açısından Karşılaştırılması (C1 Örneği)

Yabancılar için Arapça öğretimi ders kitabında (C1 seviye) metinlerin Arap edebiyatını ve tarihindeki önemli şahsiyetleri tanıtmada yetersiz bulunmuştur. Ama Türkçe yabancılar için öğretimi ders kitabında (C1 seviye) metinlerinde Türk kültürü, Türk edebiyatı ve tarihindeki önemli şahsiyetleri tanıtmada yeterli bulunmuştur.

Yabancılar için Arapça öğretim ders kitabı (C1 seviye) genel olarak değerlendirildiği zaman diğer kültürleri tanıtmada veya kendi kültürü ile başka bir kültürü karşılaştırma konusunda zayıf kaldığı görülmektedir. Türkçe ders kitabı ise bu konuya Arapça kitabına nazaran daha çok önem vermiştir. Nitekim Türkçe İstanbul yabancılar için öğretim ders kitaplarında her ünitenin sonunda "Kültürden kültüre" adlı bir başlık bulunmaktadır. Bu başlıklarda yabancılar başka toplumların kültürleri anlatılmaya çalışılmıştır. Ama Arapça yabancılar için öğretim ders kitaplarında (El-Arabiyye- Beyne Yedeyk) da öyle bir başlık bulunmamaktadır. Bu sebeple yabancılar için Arapça ders kitabında düzgün bir şekilde kültürel öğeler görülmemektedir. 16 ünitelerden oluşan kitapta kültür öğeleri 12 ünitelerden oluşan Türkçe ders kitabına nazaran daha az yer kaplamaktadır. Bu da Arapça öğretim ders kitabının Türkçe ders kitabına nazaran kültür öğretiminde eksik kaldığını gösterir. Her iki kültürün belirli öğeler açısından incelenmesi ve önemini dile getirilmesi bundan sonra hazırlanacak dil öğretim kitaplarına bir kaynak oluşturabilir.

Yabancılar için Arapça ve Türkçe ders kitabında (C1), günlük yaşam ögesine ilişkin yemek zamanı- sofrada, resmî tatiller- çalışma zamanları, boş zaman etkinlikleri, yeme içme alışkanlıkları ve müzik kültürü kategorilerine az yer verilmiştir. Muhtemelen bunun sebebi kitap seviyesinin ileri düzeyde olmasıdır. Çünkü bu konular önceki düzeylerde işlenmiştir.

Genel bir değerlendirme olarak Türkçe ders kitabı kültür öğelerini günlük yaşam, din, tarih, edebiyat gibi farklı alanlarda işlerken Arapça ders kitabı yalnızca günlük yaşam ve din alanında işlemektedir. Ayrıca Türkçe ders kitabında farklı kültür öğelerine yer verilirken Arapça ders kitabında bu duruma pek rastlanmamaktadır. Tüm bunlar dil öğretiminde kültür öğelerinin işlenmesi bakımından İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitabının Arapça ders kitabına nazaran daha başarılı olduğunu gösterir.

Öneriler

Bu çalışmada, baktığımız zaman Türkçe ve Arapça yabancılar için öğretim ders kitabında (C1 seviye) birkaç eksik bulunmaktadır. O yüzden tespit edilen bulgular bağlamında şu önerilerde bulunulabilir:

1. Yabancılar için Arapça ve Türkçe öğretimi ders kitabı (C1 seviye) hazırlarken kesinlikle ders kitabından hariç ek dinleme ve okuma etkinlikleri hazırlanmalıdır.

2. Yabancılara yabancı dil olarak Arapça öğretiminde düzgün bir öğretim programı hazır olmalıdır.
3. C1 seviyesi, yabancılar için Arapça ve Türkçe öğretimi ders kitabının içeriğindeki güçlü ve zayıf yönleri belirlemelidir.
4. Yabancılara hem Arapça hem de Türkçe öğretimi ders kitaplarının içeriğinin yeniden gözden geçirilmelidir.
5. Yabancılar için Arapça öğretimi ders kitabında (C1 seviye) kültürel öğeleri hem farklı bir bölüm olarak hem de tüm ünitelere serpiştirilerek öğrencilere sunulmalıdır.
6. C1 yabancılar için Arapça öğretim ders kitabında öğretilen 'kültürden kültüre' başlık her ünitelerde bulunmalıdır.

Kaynakça

- Bölükbaş, Fatma, ve Keskin, Funda. 2010. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Metinlerin Kültür Aktarımındaki İşlevi, *TurkishStudies*. Volume 5. Issue 4
- Brooks, N. 1986. Culture in the classroom. In J.M. Valdes (ed.), *Culture Bound. Bridging the cultural gap in language teaching*. Cambridge: Cambridge University Press, 123-128.
- Cortazzi, Martin. ve Lixian, Jin. 1999. 'Cultural Mirrors', *Culture in Second Language Teaching and Learning*, Ed. by. Eli Hinkel, Cambridge, Cambridge University Press, pp. 196-219.
- Demir, A. ve Açık, Fatma. 2011. Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kültürlerarası Yaklaşım ve Seçilecek Metinlerde Bulunması Gereken Özellikler. *Tübar-XXX*, s.52-72.
- Dunnett, S. C.; Dubin F.; ve Lezberg A. 1986. "English Language Teaching from an Intercultural Perspective", İçinde: *Culture Bound* (Ed. Joyce Merrill Valdes), Cambridge University Press, pp. 148-160.
- Erdem, M. D., Gün, M. ve Karateke, B. (2015). İleri seviye için hazırlanan İstanbul yabancılar Türkçe öğretim setinin kültür aktarımı açısından incelenmesi. *International Journal of Language Academy*, 3(1), 8-17.
- Göçer, Ali. 2009. Türkiye'de Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğreten Öğretmenlerin Uygulamalarına Yönelik Nitel Bir Araştırma, *Dil Dergisi*, 145, 28-47.
- Günay, V. Doğan 2016. *Kültür bilime Giriş Dil, Kültür ve Ötesi*. Papatya Yayıncılık: İstanbul.
- İşci, Cenan 2012. Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanılan "Yeni Hitit" Ders Kitabının Dört Temel Dil Becerisi ve Kültür Açısından İncelenmesi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
- Memiş, M. R. 2016. Yabancı Dil Öğretiminde Eğitim Ortamı ve Kültür Aktarımı, *Turkish Studies*. V.11. I.9
- Neuner, G ve Hunfeld, H. 1993. *Methoden des fremdsprachlichen Deutschunterrichts*, München: Langenscheidt Verlag.

- Arapça İle Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminin Kültür Aktarımı Açısından Karşılaştırılması (C1 Örneği)
Nurlu, Muammer. 2019. *Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi Görüşler -Projeler-Etkinlikler- Öneriler*, Kalen Kitap yayınevi, Ankara.
- Ömür, Faik. 2021. İstanbul yabancılar için Türkçe (C1) ders kitabı ile Almanca em neu (C1) Abschlusskurs ders kitabının kültürlerarası yaklaşım açısından karşılaştırılması. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (25), 696-725.
- Tseng, Y. H. 2002. A lesson in culture. *ELT Journal*, 56(1), 11-21.
- Tüm, Gülden. ve Sarkmaz, Özlem. (2012). Yabancı dil Türkçe ders kitaplarında kültürel öğelerin yeri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 43, 448-459.
- Ülker, Nilüfer. 2007. Hitit Ders Kitapları Örneğinde Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarımı Sürecine Çözümleyici ve Değerlendirici Bir Bakış. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Vargelen, Hatice. 2013. Kültürlerarası iletişimsel yeterlilik bağlamında yabancı dil Olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarının değerlendirilmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.